วรรณภา กันยาวงศ์. (2551). *ลักษณะสถานการณ์ในงานอาชีพ และลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้บริหารสตรี ในองค์การเอกชน*. ปริญญานิพนธ์ วท.ม.(การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์,
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยังศินันท์ อินทรกำแหง.

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์และเปรียบเทียบ (Correlation-Comparative Study) มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลุ่มลักษณะทางจิตใจ กับตัวแปรกลุ่มลักษณะสถานการณ์ ว่าจะเกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้บริหารสตรีมากน้อยเพียงใด ในผู้บริหารสตรีประเภทต่าง ๆ 2) เพื่อศึกษาว่ากลุ่มตัวแปรจิตลักษณะเดิม จิตลักษณะตามสถานการณ์ และลักษณะสถานการณ์ร่วมกันทำนายการปรับตัวของผู้บริหารสตรีได้มากน้อยเพียงใดในผู้บริหารสตรีประเภทต่างๆ และ 3) เพื่อค้นหาประเภทของผู้บริหารสตรี ที่มีการปรับตัวได้น้อย และปัจจัยเชิงสาเหตุสำคัญที่เกี่ยวข้อง

ตัวแปรหลักที่ศึกษา กำหนดขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) และทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เป็นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มลักษณะสถานการณ์ มี 4 ตัวแปรคือ การสนับสนุนทางสังคมในหน่วยงาน ภาระงานอาชีพ การสนับสนุนด้านงานอาชีพจากครอบครัว และการร่วมกิจกรรมในครอบครัว 2) กลุ่มจิตลักษณะเดิม มี 4 ตัวแปร คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพแบบเอ และวิถีชีวิตทางศาสนา 3) กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ มี 2 ตัวแปร คือ เจตคติต่อการปรับตัว และความสามารถในการจัดการกับความเครียด ตัวแปรตามที่ศึกษาคือ การปรับตัว แบ่งเป็น 3 ด้านย่อย คือ ด้านสรีระ ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับสามี เครื่องมือวัดตัวแปรดังกล่าวข้างต้น เป็นแบบวัดประเภทมาตราประเมินรวมค่า 6 หน่วย จำนวน 13 แบบวัด แต่ละแบบวัดมีข้อคำถาม 10 ถึง 18 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดแต่ละฉบับอยู่ระหว่าง .71 ถึง .90

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะเฉพาะดังนี้ เป็นผู้บริหารสตรีระดับต้น และระดับกลางของบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม ที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบริหารมาแล้วตั้งแต่ 6 เดือน ถึง ไม่เกิน 2 ปี สมรส และอยู่ร่วมกับสามีไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 286 คน มีอายุระหว่าง 28-50 ปี (อายุเฉลี่ย 33.61 ปี) ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 263 คน (ร้อยละ 92) ส่วนใหญ่รายงานว่ามีลักษณะงานตรงความถนัดน้อย (ร้อยละ 60.5) และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง (ร้อยละ 54.2)

สมมติฐานในการวิจัยนี้มี 5 ข้อ ซึ่งมีพื้นฐานในการตั้งสมมติฐานมาจากรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three-way Analysis of Variance) เมื่อพบปฏิสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') 2) วิธีวิเคราะห์ถดถอย

oklib

พหุคูณแบบมาตรฐาน แบบเป็นขั้น และแบบมีตัวแปรตามหลายตัว (Standard ,Stepwise and Multivariate Multiple Regression Analysis) เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ได้กระทำทั้งในกลุ่มตัวอย่างรวมและกลุ่มที่แยกย่อย 6 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยที่สำคัญมี 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก ผู้บริหารสตรีที่มีการปรับตัวได้ดีมากทั้ง 3 ด้าน (ด้านสรีระ ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับสามี) พบผลที่สอดคล้องกัน คือ เป็นผู้บริหารสตรีที่รับรู้การสนับสนุนทางสังคมในหน่วยงานน้อย พบในกลุ่มผู้ที่มีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง และยังพบว่าเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตทางศาสนาน้อย พบในกลุ่มผู้บริหารสตรีโดยรวม ส่วนผู้บริหารสตรีที่มีการปรับตัวด้านสรีระ และด้านอัตมโนทัศน์ได้ดีมาก พบwadสอดคล้องกัน คือ เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตทางศาสนาน้อย พบในกลุ่มผู้ที่มีอายุน้อย และผู้บริหารที่มีการปรับตัวด้านสรีระ และด้านความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับสามีได้ดีมาก พบผลที่สอดคล้องกัน ได้แก่ 1) เป็นผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนสูง พบในกลุ่มผู้บริหารสตรีโดยรวม ผู้ซึ่งมีวิถีชีวิตทางศาสนาน้อย และได้รับการสนับสนุนด้านงานอาชีพจากครอบครัวมาก 2) เป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตทางศาสนาน้อย พบในกลุ่มผู้บริหารสตรีโดยรวม ผู้ซึ่งมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนมาก และได้รับการสนับสนุนด้านงานอาชีพจากครอบครัวมาก

ประการที่สอง เมื่อนำตัวแปรกลุ่มสถานการณ์ จิตลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์เข้าด้วยกัน เป็น 10 ตัวแปร สามารถทำนายการปรับตัวแต่ละด้านได้ชัดเจนดังนี้ 1) ทำนายการปรับตัวด้านสรีระได้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่มระหว่าง ร้อยละ 43.1 ถึง ร้อยละ 50.7 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มผู้ที่มีลักษณะงานตรงความถนัดมาก ตัวทำนายที่สำคัญ 3 ลำดับแรก เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การสนับสนุนด้านงานอาชีพในหน่วยงาน การร่วมกิจกรรมในครอบครัว และภาระงานอาชีพ ตามลำดับ 2) ทำนายการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ได้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่มระหว่างร้อยละ 21.4 ถึง ร้อยละ 42.1 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มผู้ที่มีอายุมาก ตัวทำนายที่สำคัญ 3 ลำดับแรกเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การสนับสนุนทางสังคมในหน่วยงาน การร่วมกิจกรรมในครอบครัว และการมองโลกในแง่ดี ตามลำดับ 3) ทำนายการปรับตัวด้านความสัมพันธ์แบบพึ่งพาซึ่งกันและกันกับสามีได้ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่มระหว่างร้อยละ 28.0 ถึง ร้อยละ 57.7 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มผู้ที่มีอายุมาก ตัวทำนายสำคัญ 3 ลำดับแรกเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การร่วมกิจกรรมในครอบครัว เจตคติต่อการปรับตัว และการมองโลกในแง่ดี ตามลำดับ 4) ตัวแปรอิสระ (ได้แก่ ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การมองโลกในแง่ดี บุคลิกภาพแบบเอ วิถีชีวิตทางศาสนา ภาระงานอาชีพ การสนับสนุนทางสังคมในหน่วยงาน การสนับสนุนด้านงานอาชีพจากครอบครัว การร่วมกิจกรรมในครอบครัว เจตคติต่อการปรับตัว และความสามารถในการจัดการกับความเครียด) จำนวน 10 ตัวแปร ร่วมกันส่งผลต่อกลุ่มตัวแปรการปรับตัวของผู้บริหารสตรี ทั้ง 3 ด้าน โดยพบว่า ตัวแปรการร่วมกิจกรรมในครอบครัว สามารถ

oklib

อธิบายความแปรปรวนของกลุ่มตัวแปรการปรับตัวของผู้บริหารสตรีทั้ง 3 ด้านได้สูงสุด ร้อยละ 28 รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคมในหน่วยงาน และเจตคติต่อการปรับตัว (ร้อยละ 24 และร้อยละ 23 ตามลำดับ)

ประการที่สาม ปัจจัยเชิงเหตุที่เกี่ยวข้องในการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงลักษณะที่สำคัญเชิงสถานการณ์ในการทำงาน และจิตลักษณ์ของผู้บริหารสตรีที่ควรส่งเสริมในองค์การเอกชน และทราบถึงลักษณะผู้บริหารสตรีกลุ่มเสี่ยง (ได้แก่ ผู้บริหารสตรีที่มีอายุน้อย ลักษณะงานครองความถนัดน้อย และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวปานกลาง) ซึ่งควรมีการวิจัยทดลองประเมินผล พิสูจน์ความเป็นสาเหตุของการปรับตัวของผู้บริหารสตรีโดยนำปัจจัยเชิงเหตุที่พบ เช่น การร่วมกิจกรรมในครอบครัว บุคลิกภาพแบบเอ ภาวะงานอาชีพ และการมองโลกในแง่ดี ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของผู้บริหารสตรี

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อพัฒนา

จากผลวิจัยครั้งนี้พบว่า การร่วมกิจกรรมในครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวของผู้บริหารสตรี ทั้ง 3 ด้านอย่างเด่นชัด จึงกล่าวได้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารสตรีกับสมาชิกในครอบครัว จึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสตรีเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสมาชิกในครอบครัวจะได้มีความสุขร่วมกันและผู้บริหารสตรีเองก็สามารถปรับตัวได้ดียิ่งขึ้น จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงเหตุสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัวมาก คือ การมีภาระงานในปริมาณที่เหมาะสม การมองโลกในแง่ดีมาก ได้รับการสนับสนุนด้านงานอาชีพจากครอบครัวมาก เป็นต้น ซึ่งจากข้อมูลนี้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้ผู้บริหารสตรีตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมในครอบครัวให้มากขึ้น เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานอาชีพกับบทบาทหน้าที่ในครอบครัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรทำการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล (Evaluative Expcrimental Study) ลักษณะสถานการณ์ เช่น การร่วมกิจกรรมในครอบครัว จิตลักษณะเดิม เช่น ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และการมองโลกในแง่ดี จิตลักษณะตามสถานการณ์ เช่น เจตคติต่อการปรับตัว ไปสร้างเป็นต้นแบบกิจกรรมพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าวให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริหารสตรี และทำการวิจัยทดลองประเมินประสิทธิผลต้นแบบกิจกรรมพัฒนาเหล่านี้ ก่อนนำไปพัฒนาผู้บริหารสตรีในองค์การเอกชนต่าง ๆ ในวงกว้าง

oklib